MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-1 ta' Lulju, 2003

Citazzjoni Numru. 63/2000/1

Paul Pullicino
versus
Raydavidson Distributors Ltd

F’din il-kaw\a l-attur qieg]ed jitlob il-]las ta’ penali stipulata g]al dewmien fl-esekuzzjoni ta’ kuntratt.

I`-`itazzjoni tg]id illi b’kitba privata s-so`jetà konvenuta kienet intrabtet illi, sat-30 t’Awissu 1998, tissupplixxi u tqieg]ed xkafef u bank g]all-attur, bil-prezz ta’ tnax-il elf seba’ mija u erbg]in lira (Lm12,740) u bil-patt illi “*in the event of delay in the delivery and installation of the abovementioned shelving, a penalty of twenty liri (Lm20) for each day of delay shall run from the 15th September 1998; such penalty shall be for mere delay*”.

G]alkemm l-attur wettaq l-obbligazzjonijiet tieg]u kollha ta]t il-kuntratt, il-konvenuta g]adha sallum ma issupplixxietx sitt mija u]amsin (650) *galvanised plates B* u l-bank. Min]abba f’hekk l-attur g]adu ma jistax jinqeda b’parti kbira mill-ixkafef, u dan qed ikun ta’]sara g]an-negozju tieg]u.

Is-so`jetà konvenuta qieg]da tippretendi li biex tissupplixxi l-*plates* u l-bank l-attur g]andu, qabel ma ssir il-konsenja, i]allas il-bilan` ta' elfejn seba' mija u erbg]in lira (Lm2,740) u jirrinunzja g]all-penali — rikatt li l-attur ma jridx joqg]od g]alih.

Sa meta nfet]et il-kaw\a g]addew erba' mija u tlieta u tmenin (483) jum mill-15 ta' Settembru 1998, u g]alhekk il-penali telg]et g]al disat elef sitt mija u sittin lira (Lm9,660).

L-attur g]alhekk qieg]ed jitlob illi l-qorti tikkundanna lis-so`jetà konvenuta t]allsu disat elef sitt mija u sittin lira (Lm9,660) b]ala penali, u t]allas ukoll l-ispejje\, fosthom dawk ta' \ew[ittri interpellatorji.

Is-so`jetà konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:

1. il-kitba li fiha kienet stipulata l-penali ma tiswiex g]ax kienet iffirmata minn persuna li ma kellhiex ir-rappre\entanza tas-so`jetà konvenuta;
2. is-so`jetà konvenuta ikkonsenjat il-merkanzija biex ji[u evitati komplikazzjonijiet u biex jin\ammu relazzjonijiet tajba ma' l-attur, li qatt ma semma li kien ser jitlob il-]las tal-penali;
3. il-bank ma kienx parti mill-ftehim;
4. il-parti l-kbira tal-konsenja saret, u kien l-attur li naqas milli jwettaq l-obbligazzjonijiet tieg]u g]ax il-]lasijiet li kellhom isiru ma sarux fi\-\mien miftiehem; u
5. jekk il-qorti ssib illi l-ftehim kien jiswa, g]andha tapplika l-art. 1122 tal-Kodi`i ~ivili.

Il-fatti li wasslu g]al din il-kaw\a [raw hekk:

B'kitba tas-16 ta' {unju 1998 li i\da kienet iffirmata fit-23 ta' {unju 1998[1], iffirmata mill-attur u Anthony Ellul b]ala *general manager* f'isem is-so`jetà konvenuta, il-partijiet ftiehmu illi s-so`jetà konvenuta tikkonsenja u tqieg]ed "*shelving project*" kif imfisser fi pjanta[2] u *bill of quantities*[3] mehmu\a mal-kitba. Kif jidher `ar mil-*bill of quantities*, u kontra dak li tg]id is-so`jetà konvenuta fit-tielet e``ezzjoni tag]ha, il-bank (*counter*) kien parti mill-pro[ett.

Il-prezz kien ta' tnax-il elf seba' mija u erbg]in lira (Lm12,740), li minnhom tlitt elef lira (Lm3,000) t]allsu minn qabel, sitt elef seba' mija u erbg]in lira (Lm6,740) kellhom

[1] *Fol.* 5.

[2] *Fol.* 6.

[3] *Fol.* 7.

jit]allsu "*upon delivery and installation*", u l-bqija ta' tlitt elef lira (Lm3,000) kellhom jit]allsu "*30 days from delivery and installation*".

Kienet stipulata wkoll il-penali ta' g]oxrin lira (Lm20) kuljum fil-ka\ ta' dewmien.

Fis-seduta tad-9 ta' Jannar 2001, ir-rappre\entant tas-so`jetà konvenuta stqarr illi, meta saret il-kitba tas-16 ta' {unju 1998, Anthony Ellul, li kien iffirma f'isem is-so`jetà konvenuta, tassew kien institur tag]ha[4].

Dwar is-setg]a ta' instituri li jorbtu lil min ja]tarhom, l-art. 59 tal-Kodi`i tal-Kummer` ig]id hekk:

59. (1) L-inkarigu mog]ti lil wie]ed biex ja[ixxi ta' institur jista' jkun espress jew ta`itu.

(2) Fl-ewwel ka\, jekk il-prin`ipal ikun irid jag]mel limiti g]as-setg]at mog]tija lill-institur b'mod li titnissel pre\unzjoni li dawk il-limiti huma mag]rufa mit-terzi, hu g]andu jippre\enta fil-qorti l-wa]da jew l-o]ra msemmija fl-artikolu 55[5] nota li turi]a[a b']a[a x'inhuma dawk il-limiti kollha u jfittex li dik in-nota ti[i mwa]]la fil-Bor\a tal-Kummer` u ma]ru[a fil-Gazzetta tal-Gvern u f'gazzetta o]ra, jekk jista' jkun kummer`jali.

(3) Fit-tieni ka\, l-inkarigu mog]ti lil wie]ed biex ja[ixxi ta' institur jitqies, g]al quddiem it-terzi, li hu [enerali u li fih jid]lu l-atti kollha li jag]mlu ma' l-e\er`izzju tal-kummer` u li huma me]tie[a g]all-e\er`izzju tal-kummer` jew tal-linja ta' kummer` li g]alihom ikun [ie mog]ti lilu dak l-inkarigu, jekk il-prin`ipal ma jippruvax li t-terzi kienu jafu bil-limiti ta' dak l-inkarigu fi\-\mien li g]aqqdu n-negozju.

Is-so`jetà konvenuta ma ressqet ebda prova biex turi illi hija, b]ala prin`ipal ta' l-institur, kienet g]amelt dak li trid il-li[i biex turi li s-setg]at ta' l-institur li jorbotha kienu limitati; g]alhekk, kienu x'kienu r-relazzjonijiet interni bejn is-so`jetà konvenuta u l-institur tag]ha, g]andu jitqies illi, quddiem terzi, is-setg]at ta' l-institur kienu [enerali, u hu seta' f'isem is-so`jetà konvenuta jag]mel l-atti kollha li jag]mlu ma' l-e\er`izzju tal-kummer` tag]ha.

Barra minn hekk, l-institur stess xehed illi d-diretturi tas-so`jetà konvenuta awtorizzawh jiffirma l-kuntratt *de quo*[6].

---

4 Ara l-verbal tas-seduta tad-9 ta' Jannar 2001, *fol.* 19.

5 Il-Prim'Awla tal-Qorti ~ivili jew il-Qorti tal-Ma[istrati (G]awdex), superjuri.

6 Ara x-xhieda ta' Anthony Ellul fis-seduta tad-9 ta' Jannar 2001, *foll.* 35 *et seq.*

L-ewwel e``ezzjoni tas-so`jetà konvenuta hija g]alhekk mi`]uda; il-qorti tg]id ukoll illi, fil-fehma tag]ha, din l-e``ezzjoni hija x'aktarx frivola.

Ng]addu issa biex naraw kienx hemm dewmien, u kienx tali li min]abba fih is-so`jetà konvenuta kellha te]el il-penali.

Mix-xhieda]are[illi meta kienu qeg]din ji[u montati l-ixkafef, li kienu tal-metall, fuq *frames*, ukoll tal-metall, "bi``a mill-*construction* falliet"[7], g]ax l-*angle irons* li ipprovdiet is-so`jetà konvenuta ma kinux b'sa]]ithom bi\\ejjed[8], g]ax bi \ball g]ax-xog]ol ta' l-attur inqdiet b'*angle irons* li kienu ma]suba g]al pro[ett ie]or[9]; l-ixkafef g]alhekk bdew ji\\aqqu. Din id-difett kien rimedjat wara[10].

Barra minn hekk, xi xkafef ma kinux waslu, u g]alhekk ma tlestiex ix-xog]ol kollu miftiehem[11].

Il-bank jew *counter* ukoll baqa' ma [iex konsenjat[12].

Dan kollu juri illi tassew illi s-so`jetà konvenuta ma lestietx il-pro[ett fi\-\mien miftiehem, u g]alhekk se]]et il-kondizzjoni li ta]tha kellha t]allas il-penali.

Is-so`jetà konvenuta qieg]da tg]id i\da illi d-dewmien se]] g]ax, meta d-direttur tag]ha nteba] illi l-*angle irons* li kienu tqieg]du g]and l-attur ma kinux tajbin, lill-attur tah g]a\la: jew isru *angle irons* o]rajn lokalment minnufih, jew jin[iebu o]rajn, ori[inali, minn barra, i\da biex jin[iebu dawn kienu sejrin jie]du \-\mien[13]. L-attur g]a\el li jin[iebu minn barra, u g]alhekk kien l-attur li g]a\el li jistenna.

Dan l-argument huwa frivolu g]all-a]]ar. L-attur g]a\el xog]ol ori[inali, u kellu kull jedd jinsisti li s-so`jetà konvenuta tag]tih dak li ordna u li kienet intrabtet li tag]tih. Jekk is-so`jetà konvenuta]adet \ball u x-xog]ol tieg]u tatu lil]addie]or, u g]alhekk kellu jg]addi \-\mien sakemm jer[a' jin[ieb il-materjal ori[inali, in-nuqqas kien tas-so`jetà

---

7 Ara x-xhieda ta' Louis Taliana fis-seduta tad-9 ta' Jannar 2001, *fol*. 42.

8 Ara x-xhieda ta' David Meli fis-seduta tad-9 ta' Jannar 2001, *fol*. 32.

9 Ara x-xhieda ta' Louis Taliana fis-seduta tad-9 ta' Jannar 2001, *fol*. 43.

10 Ara x-xhieda ta' l-attur fis-seduta tal-15 ta' Novembru 2001, *fol*. 61.

11 Ara x-xhieda ta' Louis Taliana fis-seduta tad-9 ta' Jannar 2001, *fol*. 45.

12 Ara x-xhieda ta' l-attur fis-seduta tal-15 ta' Novembru 2001, *fol*. 60.

13 Ara l-*affidavit* ma]luf minn David Meli fil-25 ta' Settembru 2002, *fol*. 121.

konvenuta mhux ta’ l-attur, li kull ma g]amel kien li insista li l-ftehim jitwettaq bla tibdiliet.

Il-fatt li l-attur ma semmiex il-penali, kif tg]id it-tieni e``ezzjoni, ma jfisser xejn. Il-penali ssemmiet fil-kuntratt, u ma kellux g]alfejn jer[a’ jsemmiha l-attur. Barra minn hekk, ma hu minnu xejn illi l-attur ma semmiex il-penali, g]ax l-ittra ta’ l-avukat tieg]u tad-9 ta’ Di`embru 1998[14] tag]milha `ara li kellu l-]sieb li jitlob il-]las tal-penali.

E``ezzjoni o]ra tal-konvenuta tg]id illi l-attur]allas tard.

Rajna illi l-attur]allas tlitt elef lira (Lm3,000) akkont; kellu jag]mel]las ie]or “*upon delivery and installation*”, u l-a]]ar]las tletin jum wara. Sallum, il-konsenja u t-tqeg]id g]adhom ma sarux g]al kollox, u g]alhekk l-a]]ar \ew[ ]lasijiet g]adhom ma humiex dovuti, g]alkemm l-attur fil-fatt g]amel]lasijiet o]ra u fadallu jag]ti biss parti mill-a]]ar pagament.

Ma jistax g]alhekk jing]ad illi l-attur]allas tard dak li g]adu ma hux dovut!

L-a]]ar e``ezzjoni trid tnaqqis tal-penali ta]t l-art. 1122 tal-Kodi`i ~ivili:

1122. (1) Il-qorti ma tistax tnaqqas jew ittaffi l-penali]lief f’dawn il-ka\ijiet:

(*a*) jekk id-debitur ikun esegwixxa parti mill-obbligazzjoni, u l-kreditur ikun a``etta espressament il-bi``a li [iet esegwita;

(*b*) jekk id-debitur ikun esegwixxa parti mill-obbligazzjoni, u l-parti hekk esegwita, meta jitqiesu `-`irkostanzi partikolari tal-kreditur, tkun bi`-`ar tiswielu. I\da, f’ dan il-ka\, ebda tnaqqis ta’ penali ma jista’ jsir, jekk id-debitur, meta ntrabat g]all-penali, ikun irrinunzja espressament g]al kull tnaqqis jew jekk il-penali tkun [iet miftiehma g]ad-dewmien biss.

(2) Meta skond dan l-artikolu l-penali g]andha ti[i mnaqqsa, it-tnaqqis g]andu jsir fil-proporzjon tal-parti ta’ l-obbligazzjoni li tkun baqg]et mhux esegwita.

Il-penali kienet stipulata “*for mere delay*”, u g]alhekk il-qorti ma kienx ikollha s-setg]a li tnaqqasha jekk ma jintweriex illi l-attur “espressament” a``etta l-parti ta’ l-obbligazzjoni li l-konvenuta la]qet e\egwixxiet.

[14] *Fol.* 52.

Fil-fatt i\da rajna illi l-attur, g]all-parti tax-xog]ol li tlestiet, g]amel]las g]alkemm il-]las g]adu mhux dovut. Biex g]amel]las mhux dovut l-attur bilfors illi a``etta l-parti tal-pro[ett li tlestiet, u l-qorti g]alhekk g]andha s-setg]a li ttaffi l-penali.

Wara li qieset il-kobor tal-pro[ett u l-parti li ma tlestietx, il-qorti hija tal-fehma illi tista' tnaqqas il-penali minn g]oxrin lira (Lm20) g]al seba' liri (Lm7) kuljum.

Il-penali kellha tibda tg]addi mill-15 ta' Settembru 1998; il-kaw\a nfet]et fit-13 ta' Jannar 2000, erba' mija u tlieta u tmenin (483) jum wara. Fin-nota ta' osservazzjonijiet tieg]u l-attur stieden lill-qorti ta]dem il-penali sallum; dan i\da huwa aktar minn kemm qieg]ed jitlob fi`-`itazzjoni, fejn g]amel biss riserva g]all-penali dwar dewmien wara l-pre\entata ta`-`itazzjoni, u l-qorti ma tistax tag]ti *ultra petita.*

Seba' liri (Lm7) kuljum g]al erba' mija u tlieta u tmenin (483) jum jitilg]u g]al tlitt elef tliet mija u wie]ed u tmenin lira (Lm3,381).

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad l-e``ezzjonijiet kollha tas-so`jetà konvenuta, tikkundannaha t]allas lill-attur tlitt elef tliet mija u wie]ed u tmenin lira (Lm3,381), flimkien ma' l-ispejje\ kollha mitluba fi`-`itazzjoni.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------